

La orga de lumini, operatorul Nicolae Păscu

„Sîntem gata...
5-4-3-2-1
Începem!”

Butoanele intrerupătorului se aprind și întrebarea: „Sînteți gata?” — răsună în toate cabinetele, urmată de alte manevre tehnice și de câteva răspunsuri: „Sîntem gata”. O scurtă numărătoare — 5-4-3-2-1 — și comanda fermă: „Începem”.

S-ar părea că ne aflăm în apropierea unei rampe de lansări spre spațiile siderale.

S-ar părea, deși nu-i chiar așa. Dar despre o lansare în adevăratul înțeles al cuvîntului tot este vorba. Momentele pe care le-am descris mai sus le-am surprins la lansarea în acel uriaș spațiu omenesc pe care-l constituie publicul, a unui nou spectacol al Teatrului Național din București.

Orga de lumini — 288 de circuite

Asemănarea cu o lansare cosmică ne-au sugerat-o nu numai comenzile prin interfon ci și locul de unde urmăream totul: cabina de comandă a orgii de lumini, aflată în acea parte centrală a sălii mari, acolo de unde domină orice ungher al uriașei scene. Camera de comandă, asemenea unei cabine spațiale, este compusă în fapt numai din

instalații tehnice: pupitrul de comandă și cel de prearanjare, tabloul de control, computerul cu cartelele perforate și memoratorul electronic, zeci de butoane și mii de fire. Nu m-aș încumeta acum să intru în amănuntele tehnice ale acestei complicate instalații din care pornesc 240 de circuite de lumini reglabile și 48 nereglabile, împărțite pe puteri în kilovați și pe zeci de nuanțe de culori. Asta este o treabă a tehnicienilor și este greu pentru noi, cei neavizați, să înțelegem rostul fiecăruia dintre cele câteva sute de butoane luminoase.

Prin hubloul camerei, marea scenă a Naționalului, cu zeci de scipiri mirifice, îți apare

asemenea unei alte planete (oricât am încercat să revin mai aproape de lumea reală a teatrului și să înlătur senzația de plutitor printre aștri, n-am reușit). Poate și pentru faptul că am urmărit pentru prima oară *Medeea*, în care luminile se integrează firesc în concepția întregului spectacol pornind din cabina orgii de lumini. De aici, de sus, tot ce se petrece pe scenă apare de domeniul irealului, al unei fascinante fantezii.

Totuși, legătura prin interfon cu regia tehnică m-a mai adus și în lumea reală a Naționalului, în acea lume care nu apare pe scenă, nu creează roluri sau spectacole, dar fără de care creația dramatică ar avea mai puțină strălucire și uneori chiar este de neconceput. La Naționalul bucureștean, printre acești făuritori nevăzuți ai spectacolelor, se află azi ingineri și specialiști ce au denumiri cu rezonanțe moderne: electroniști, energeticieni, electricieni. În ritmul epocii, teatrul se modernizează, creația actoricească și regizorală cere sprijinul tehnicii noi, pentru ca din această conlucrare, publicul de azi să fie beneficiarul unor spectacole de ținută mult superioară. Și astfel, mai lapidar spus, și în teatru au apărut și apar meserii noi. Semnificațiile lor adânci le înțelegem cu toții, mai ales atunci când devenim spectatori.

În cabina orgii de lumini în care mă aflu, urmăresc ce se întâmplă jos pe pământul scenei, dar sint atent și la mișcările unui tânăr înalt, elegant, cu o privire vie, strălucitoare. Îl cheamă Nicolae Pascu și are doar 28 de ani. Este absolvent al școlii profesionale de electronică și aici îndeplinește o meserie nouă pentru teatru: operator la orga de lumini. Desigur, acum, numai la Teatrul Național se poate vorbi despre așa ceva, dar în ritmul actual al pătrunderii tehnicii noi, s-ar putea să asistăm curând la generalizarea sistemului și a profesiei electronice în teatru.

— Uitați, aici este tot spectacolul *Medeea* — îmi spune Nicolae Pascu, arătându-mi un set de cartoane (cartele cum li se spune) perforate. Din zecile de orificii mici, dreptunghiulare, aflate în altă dispunere pe fiecare cartelă (ce nu-i mai mare decât o carte) nu pricep nimic. Cele 53 de cartele au și fost introduse în calculatorul electronic. De aici înainte, treaba o face memoratorul electronic. Dar este absolut necesară prezența și atenția încordată a operatorului. Dacă ritmul spectacolului ar putea fi calculat la zecimi de secundă, operatorul ar deveni inutil. Dar operatorul urmărește fiecare scenă, fiecare replică a actorilor și abia atunci comandă, printr-o simplă apăsare de buton, lumina adecvată.

La prima vedere, totul ar părea simplu. Dar și tehnica are nevoie de creație. Împreună cu regizorul spectacolului — Laurențiu Azimioară — și cu maestrul de lumini — Victor Farmazon — s-a lucrat săptămîni

intregi, s-a repetat de 15 ori pînă s-a ajuns la făurirea scenelor de lumini. Și Victor Farmazon și Nicolae Pascu au lucrat îndelung, au creat și ei la rîndul lor scenele de lumini cerute de concepția regizorală.

— „În spectacolul *Medeea* nu există decorații — îmi spunea operatorul Pascu. *Totul depinde de lumină; trebuie scos în relief actorul, din întuneric în lumină. Uneori trebuie creată acea impresie că personajul din spectacol ar apărea de undeva din neant, iar în funcție de replicile de pe scenă lumina trebuie să fie cînd veselă, cînd tristă. Eu trebuie să găsesc actorul în ungherele întunericului și prin fasciculele de lumini să-l aduc în fața spectatorului. Fără o instalație ca cea pe care o avem aici, nici n-ar fi posibil să realizăm scenele de lumini impuse de necesitatea artistică*”.

Cît de importantă este munca operatorului orgii de lumini, aveam să constat într-o seară, cu totul întimplător, la un spectacol cu *Un fluture pe lampă*. La un moment dat s-au defectat cîteva circuite, de la o pană de tensiune. Putea fi compromis spectacolul din acea seară. Nu s-a întimplat așa, fiindcă în cîteva minute au fost puse în funcțiune circuitele nereglabile, care se manevrează manual. Desigur, efectul n-a mai fost același, scenele de lumini fiind mai puțin strălucitoare, funcționalitatea lor mult diminuată, dar spectacolul a fost salvat.

Ca spectator n-ai cum vedea și ști toate acestea; atenția se concentrează către creatorul de pe scenă. Dar regizorii și actorii știu bine cîtă semnificație, cîtă încălțură emoțională, ce rol imens au cei ce nu se văd în spectacol, dar care-i dau viață, strălucire, prin munca lor anonimă de zi și noapte.

Camera de sonorizare: 3 magnetofone de studio și zeci de difuzoare

---

În imediata vecinătate a camerei orgii de lumini, se află o încăpere asemănătoare: sonorizare sau mai precis camera cu instalațiile de efecte sonore. Inutil să mai povestesc că senzația de cabină spațială nu te părăsește nici aici, fie din cauza hubbleului, fie din cauza complicatei aparaturii tehnice. De-aici se poate crea pe scenă și în sală ambianta necesară în timpul desfășurării spectacolelor (muzică, sunete, zgomote etc.). Odată cu complicata aparatură, roș al tehnicii moderne, au apărut și termeni noi: imagini acustice, mișcătoare pe perimetrul sălii (sunet panoramic rotitor) sau dinspre scenă spre fundul sălii (sunet panoramic în adîncime).

În camera sonorizării, Gheorghe Adamschi obține și transmite coloana sonoră a spectacolului.

Aici, în camera sonorizării, interlocutor îmi este Gheorghe Adamschi, ceva mai volubil decât operatorul cabinei vecine (poate fiindcă e vorba de fondul sonor...). Pe marea scenă, în acea seară se juca *Danton*, spectacol în care sonorizarea are — cum se spune — mult de lucru.

— „Urmăriți intervențiile sonore — îmi sugerează Gh. Adamschi. Zeci de repetiții au fost necesare; cite discuții nu am avut cu regizorul și ilustratorul muzical! Toate aceste instalații de transmisie, cele trei magnetofoane de studio, zecile de difuzoare instalate în sală, ne-au creat multiple posibilități de a combina efectele muzicale și de sunet; pentru a contribui la valorificarea textului, la sublinierea anumitor situații dramatice sau comice, la crearea acelei senzații de autenticitate. În prezent aproape toate spectacolele Naționalului au la baza lor acest complex sonor. Putem practic realiza de la cele mai simple sunete pînă la prezentarea unor adevărate efecte simfonice“.

Dealtfel, urmărind *Dantonul*, am avut plăcuta revelație a ceea ce poate să însemne complexa coloană sonoră, pusă aici în mișcare. Cele mai multe tablouri ar fi lipsite de suflul vieții, fără efectul sonor al zgomotelor de lupte, al mișcării maselor, al cîntecului revoluționar. Desigur, urmărind spectacolul din sală, copleșit de uriașa forță artistică a creației dramatice, aproape că nu observi legătura vitală între jocul de pe scenă și efectele sonore transmise de banda magnetică prin zeci de difuzoare invizibile. Dar impresia produsă asupra spectatorului de această armonizare perfectă între vorbirea directă, pe viu, a actorilor și acel așa numit sunet panoramic rotitor, este de-a dreptul măreață. Imaginați-vă, bunăoară, tabloul al cincilea, cînd masele se revoltă, se pun

în mișcare sub conducerea lui Danton; toată această uriașă mișcare evolutivă ar fi fost mai puțin convingătoare, poate chiar mai puțin reală, fără efectele și sublinierile sonore.

Dealtfel, aveam să aflu, apoi, de la unul din cei mai noi regizori-colaboratori ai Naționalului — Laurențiu Azimioară — că fără posibilitățile tehnice de înaltă calitate în ce privește lumina și sunetul, nici n-ar fi putut crea în concepția sa regizorală spectacolul *Medeea*.

Timpul și spațiul nu sînt palpabile în *Medeea*; decorurile au fost inevitabil înlăturate; textul a fost axat doar pe interpretare și pe expresivitatea sunetului și a luminii, cu ajutorul cărora au fost realizate efectele dorite. Umbrele și penumbrele, lumina, au operat pe unghiuri cu mari efecte spectaculare; în această viziune, *Medeea* nu se putea realiza pe altă scenă. Au fost de un imens ajutor specialiștii în sunet și lumină de la Național; aici, planurile ideatice s-au apropiat de înfăptuirea practică; lumina creează caracterul sculptural al spectacolului; fiecare zonă corporală este delimitată perfect prin lumină.

Poate că am abuzat puțin de timpul cititorilor revistei noastre, reținîndu-i atît asupra unor imagini din lumea teatrului care, la prima vedere, par mai puțin importante. Să nu uităm că acelei lumi nevăzute a scenei, apărută odată cu creația actoricească, vremile actuale i-au adus tehnici și meserii noi, cu ajutorul cărora spectacolul de teatru poate urca pe treptele superioare ale exigenței artistice, poate deveni mai expresiv, mai viu, mai autentic.

Stan Vlad